

An Examination of the Validity, Reliability, and Demographic Dimensions of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support among Accounting Professionals: A Study in the Province of Sivas

Ömer Köse^{1,a,*}, Yakup Ülker^{1,b}

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Sivas, Türkiye

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 14/05/2025

Accepted : 24/06/2025

Keywords:

Multidimensional Perceived Social Support Scale
Accounting Professionals
Validity and Reliability
Exploratory Factor Analysis
Confirmatory Factor Analysis

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the psychometric properties of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS) within a sample of accounting professionals working in the province of Sivas, and to assess whether perceptions of social support differ according to various demographic variables. Social support is defined as the presence of information that leads individuals to believe they are loved, respected, acknowledged, and considered members of a group with shared goals by those around them. This study was conducted on 160 accounting professionals determined by convenience sampling method within the framework of quantitative research method and descriptive survey model. The data were analyzed using SPSS 24.0 and AMOS 24.0 software. To test the reliability of the scale, the Cronbach's alpha coefficient was calculated. In the scope of validity analyses, exploratory factor analysis (EFA) was conducted first, followed by confirmatory factor analysis (CFA). The findings revealed that factor loadings of the items ranged between 0.426 and 0.936, all of which were statistically significant. The results indicated that perceived social support did not significantly differ by gender, age, or professional experience. However, significant differences were observed based on education level, marital status, and income. Overall, the results demonstrate that the scale has valid and reliable measurement properties when applied to accounting professionals.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 8(1): 98-108, 2025

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Muhasebe Meslek Mensuplarında Geçerlik, Güvenirlik ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Sivas İlinde Bir Araştırma

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 14/05/2025

Kabul : 24/06/2025

Anahtar Kelimeler:

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği
Muhasebe Meslek Mensupları
Geçerlik ve Güvenirlik
Açımlayıcı Faktör Analizi
Doğrulamalı Faktör Analizi

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini Sivas ilinde görev yapan muhasebe meslek mensupları örnekleminde incelemek ve sosyal destek algısının demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmektir. Sosyal destek; kişilerin çevresindeki insanlar tarafından sevildiği, sayıldığı, dikkate alındığı ve ortak amaçları olan bir grubun üyesi olduğuna inandırılan bilgilerin varlığı olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma, nicel araştırma yöntemi ve betimsel tarama modeli çerçevesinde kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenen 160 muhasebe meslek mensubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler, SPSS 24.0 ve AMOS 24.0 programları kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış; geçerlilik analizleri kapsamında ise sırasıyla açımlayıcı faktör analizi ve doğrulamalı faktör analizi uygulanmıştır. Bulgular, ölçek maddelerinin faktör yüklerinin 0,426 ile 0,936 arasında değiştiğini ve tümünün istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal destek algısının cinsiyet, yaş ve mesleki deneyim gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği; ancak eğitim düzeyi, medeni durum ve gelir seviyesi gibi değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar içerdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, ölçeğin muhasebe meslek mensupları üzerinde geçerli ve güvenilir bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır.

^a omerkose@cumhuriyet.edu.tr

^b yakupulker@cumhuriyet.edu.tr

^c https://orcid.org/0000-0002-3070-0521

Giriş

Yaşamın her döneminde sosyal ilişkilere ihtiyaç duyulmuştur. İnsanoğlu varlığından beri başkalarıyla ilişki içinde olmuş ve etkileşim kurmuştur. Zamanla bireyler arasındaki ilişkiler deforme olmuş, sosyaliteleri hızlı bir şekilde azalmıştır. Yakınlık kuramayan ve yalnız kalan insanlarda hem sosyolojik hem de psikolojik birçok sorun/sıkıntı baş göstermiştir. Günümüzde sosyal ilişkilerin kişinin stresle mücadelesinde ve zorluklarla başa çıkma kabiliyetinde önemli rol oynadığı görülmektedir. Günlük hayatın kompleks ve karmaşık yapısının karşısında aile, akraba, arkadaş ve toplumsal ilişkilerin fiziksel ve ruhsal sağlığı olumlu yönde etkilediği bireylerin kendilerini daha iyi hissettiğine ilişkin bulgular çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur (Güdek, 1999; Okyavuz, 1999; Valente vd. 2003).

Kişinin çevresi tarafından sağlanan duygusal, maddi ya da manevi yardım, sosyal destek olarak tanımlanabilir. Bireylerin, yaşadıkları olumlu veya olumsuz durumlarda aile üyelerinden ve arkadaşlarından (yakınları) ihtiyaç duydukları yardımlar “sosyal destek” olarak adlandırılmaktadır (Çakır ve Palabıyıkoglu, 1997). Diğer insanlar tarafından sağlanan bu kaynaklar, sosyal destek olarak ifade edilmektedir (Cohen ve Syme, 1985). Başka bir tanıma göre sosyal destek, bireyin çevresindeki insanlar tarafından sevildiğini, değer verildiğini, önemsendiğini ve ortak hedefleri paylaştığı bir grubun üyesi olduğuna inandıran bilgilerin varlığı olarak da tanımlanmaktadır (Cobb, 1976). Sosyal destek kavramı 1960’lı yıllarda koruyucu sağlık alanlarında yapılan çalışmalarla ortaya çıktığı görülmektedir. Bu çalışmalarda sosyal desteğin kişiler üzerinde “aşağıda ifade edildiği anlamlarda” “**maddi, duygusal ve zihinsel**” etkilerinin olumlu yönde olduğu vurgulanmıştır (Sorias 1988a, Sorias 1988b, Esmek 2007).

Maddi destek, bireylerin gündelik sorumlulukların yerine getirebilmesi için çevresindeki kişilerin etkileriyle elde edilen eylem veya araçlar olarak (başkasına eşya veya iş imkânı sağlama, para ödünç verme vb.) bilinir.

Duygusal destek, bireyin anlayış, ilgi, kabul görme, değerli hissetme ve bir topluluğa ait olma gibi duygusal gereksinimlerini karşılamaya yardımcı olan sosyal etkileşimleri içerir.

Zihinsel destek, bireye hem kişisel hem de çevresel sorunlar konusunda bilgi sağlama, tavsiyelerde bulunma ve yol gösterme gibi davranışları kapsamaktadır.

Sosyal desteğin bireyler üzerindeki etkilerini ölçmede genellikle “*Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği*” kullanılmaktadır. Söz konusu ölçek 1988 yıllarında Zimet ve arkadaşları aracılığıyla oluşturulmuş ve 1995 yılında ise Eker ve Akar tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

Literatür Taraması

Ulusal ve Uluslararası literatürde algılanan sosyal desteğe ilişkin çalışmalar genellikle öğrenciler üzerine yoğunlaşmıştır. Bu çalışmalardan; Kobasa, 1979 yılında strese karşı dirençli bireylerin yaşamla ilgili belirli tutumlar sergilediklerini vurguladığı çalışmasında, değişime açık olma, yaptıkları işe tam anlamıyla odaklanabilme ve olayları kontrol altında tutma inancına sahip olma gibi konuları ele almıştır. Kobasa ve Puccetti, 1983 yılında yaptıkları çalışmalarında ise; sosyal destek ve

psikolojik dayanıklılık, başa çıkma stilleri ve hastalık/stres arasındaki ilişki gibi psiko-sosyal değişkenlerin tampon (buffer) etkisi üzerine odaklanmışlardır. Folkman ve Lazarus, 1984 yılındaki çalışmalarında stresle başa çıkmayı; ‘duygu odaklı/etkisiz’ ve ‘problem odaklı/etkili’ olarak iki alt boyutta ele alarak; bu alt boyutlar da iyimser, kendine güvenen, boyun eğici, çaresiz ve sosyal destek arayan şeklinde beş alt boyut tespiti yapmışlardır. Eker ve Arkar (1995) çalışmalarında, bireylerin ait olma, takdir edilme, sevgi ve kendini gerçekleştirme gibi temel ihtiyaçlarını, diğer insanlarla kurdukları iletişim yoluyla karşıladıklarını ve stres altında ya da zor durumda olan bireylere çevrelerindeki eş, aile, arkadaşlar ve uzmanlar gibi kişilerin sağladığı maddi ve manevi destek üzerinde durduklarını belirtmişlerdir. Eker vd., (2001) yaptıkları çalışmalarında; Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin gözden geçirilmiş formunun psikometrik özelliklerini sınamak amacıyla yaptıkları çalışmalarında ölçeğin faktör yapısının genellenebilirliğini doğrulamışlardır. Kılıç (2018) çalışmasında; yaşlı hastalara bakım veren bireylerin sosyal destek algıları, bakım yükleri ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla Şanlıurfa ilinde bir çalışma yapmıştır. Verileri; Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Bakım Verme Yükü Ölçeği ile toplamıştır. Çalışmada evde bakım veren bireylerin orta düzeyde bakım yüküne sahip oldukları, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği özel bir insan alt boyutundan en yüksek puanı, arkadaş alt boyutundan en düşük puanı aldıklarını saptamıştır. Yıldırım ve Arslan (2024) yaptıkları çalışmada çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ölçüm değişmezliğini cinsiyet grupları üzerinden araştırmışlardır. Ölçeğin kadın ve erkek gruplarında aynı kavramsal yapıyı ölçmesi sonucunda biçimsel değişmezlik sağlandığını belirlemişlerdir. Bayram vd., (2025) yaptıkları çalışmada; Algılanan Sosyal Destek Ölçeğini Türkçeye uyarlamayı ve Türk yaşlı yetişkinler arasında psikometrik özelliklerini incelemeyi amaçlamışlardır. Türk yaşlı yetişkinler arasında algılanan sosyal desteği ölçmek için güvenilir ve geçerli bir araç olduğunu tespit etmişlerdir. Türk yaşlı yetişkinlerin sosyal destek tecrübelerinde duygusal bağın, pratik yardımın, manevi desteğin ve algılanan itibarın önemini vurgulamışlardır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, betimsel tarama modeli kapsamında tasarlanmış kesitsel ve karşılaştırmalı bir çalışmadır. Kesitsel yapısı gereği, araştırma belirli bir zaman diliminde veri toplayarak muhasebe meslek mensuplarının sosyal destek algılarına ilişkin mevcut durumu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Karşılaştırmalı yönü ise, sosyal destek düzeylerinin demografik değişkenler (örneğin cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, eğitim durumu gibi) açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemeye yöneliktir.

Betimsel tarama modelleri, bireylerin belirli özellikleriyle ilgili algı, tutum ya da davranışlarını nesnel biçimde tanımlamayı hedefler (Karasar, 2012). Bu bağlamda çalışma, muhasebe meslek mensuplarının Muhasebe meslek mensupları, her biri diğerinden farklı

uzmanlık isteyen alanlarda bütün çıkar gruplarına bilgi sunar ve muhasebenin farklı alanlarında uzmanlaşırlar (Kısakürek, vd., 2024: 42-43)- aile, arkadaş ve özel kişi kaynaklı sosyal destek algılarını sayısal olarak ortaya koymakta ve bu algıların bireysel, demografik faktörler bağlamında nasıl farklılaştığını test etmektedir.

Araştırma modeli, aynı zamanda sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan psikometrik ölçme yaklaşımına dayanmaktadır. Bu çerçevede, kullanılan “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin (ÇBASDÖ)” muhasebe meslek grubuna ne derece uygun olduğu; yani geçerlik, güvenilirlik ve yapı uyumu bağlamında ölçüm yeterliliği sergileyip sergilemediği de analiz edilmiştir. Model, bireyin algıladığı sosyal desteğin çok boyutlu yapısını tanımlayan Zimet ve arkadaşlarının (1988) teorik çerçevesini esas almakta; bu çerçevenin mesleki bağlamda (muhasebe meslek mensupları) nasıl işlediğini sorgulamaktadır.

Dolayısıyla bu araştırma, yalnızca bir durum tespiti değil; aynı zamanda sosyal destek algısının belirleyicilerini, örneklem bağlamında farklılaşma biçimlerini ve kullanılan ölçme aracının psikometrik güvenilirliğini çok yönlü biçimde ele alan karşılaştırmalı ve yapı geçerliği temelli bir model önerisidir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Sivas SMMM Odası’nın kayıtlı muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini belirlemek amacıyla Sivas Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasında aktif görevde bulunan meslek mensuplarının sayısı alınmıştır. Bu bağlamda Sivas ilinde faaliyet gösteren 239 kişi olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda araştırmanın evrenini 239 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır.

Araştırma evreninin bilindiği durumlarda, seçilen örneklem büyüklüğünün tespiti için aşağıdaki formül kullanılabilir (Yıldız ve Bircan, 2012: 189-190).

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{(N - 1) \cdot d^2 + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Bu formül aracılığıyla yapılan işlemler neticesinde, %5 hata payı %95 güven düzeyi esas alınarak yapılan örneklem büyüklüğü hesaplamasında, minimum 148 katılımcıya ulaşılması gerektiği tespit edilmiştir. Bu hesaplama, belirli büyüklükteki evrenlerde oran kestirimine dayalı yaygın örnekleme formülleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında yürütülen saha çalışmaları sonucunda toplam 160 katılımcıya ulaşılmıştır. Bu sayı, öngörülen minimum örneklem büyüklüğünün üzerinde yer almakta olup, çalışmanın istatistiksel açıdan anlamlı ve güvenilir sonuçlar üretmesi için yeterli temsiliyet gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, ulaşılan örneklem sayısı hem hesaplamalarla tutarlı bir düzeyde kalmış hem de araştırma evrenini temsil etme yeterliliğini sağlamıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anketin birinci bölümünde, çalışmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının kişisel özelliklerini yansıtan; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal gibi sorulara yer

verilmiştir. İkinci bölümde ise “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” kullanılmıştır.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBSDÖ), bireylerin sosyal destek algılarını çok boyutlu olarak değerlendirmek amacıyla Zimet ve arkadaşları (1988) tarafından geliştirilmiş olup; sosyal desteğin aile, arkadaş ve özel bir kişiden alınan destek olmak üzere üç temel kaynaktan geldiği varsayımına dayanmaktadır. Türkiye’de ölçek, Eker ve Akar (1995) tarafından Türkçeye uyarlanmış, psikometrik açıdan geçerli ve güvenilir olduğu ortaya konulmuştur.

Ölçek 12 maddeden oluşmakta olup, her dört madde bir sosyal destek kaynağına karşılık gelecek şekilde üç alt boyutta gruplanmaktadır: aile (3., 4., 8. ve 11. maddeler), arkadaşlar (6., 7., 9. ve 12. maddeler) ve özel insanlar (1., 2., 5. ve 10. maddeler). Maddeler, 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ile 7 (Kesinlikle Katılıyorum) arasında puanlanmaktadır. Her alt ölçeğin puanı, ilgili dört maddenin toplamı ile elde edilmekte; toplam ölçek puanı ise tüm alt ölçeklerin puanlarının toplamı üzerinden hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 84’tür. Elde edilen puan ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında doğru yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Yani puanların yükselmesi sosyal destek algısının artışı, düşmesi ise sosyal destek eksikliğini işaret etmektedir. Eker ve arkadaşlarının (2001) yürüttüğü çalışmada, ölçeğin genel Cronbach Alfa katsayısı 0.89 olarak saptanmış; alt boyutlar için ise aile desteği 0.85, arkadaş desteği 0.88 ve özel kişilerden alınan destek 0.92 olarak raporlanmıştır.

ÇBASDÖ, psikolojik iyi oluş (Zimet vd., 1988), yaşam doyumu (García vd., 2018), stres düzeyi (Kazarian ve McCabe, 1991; Chou, 2000) ve depresif belirtiler (Canty-Mitchell ve Zimet, 2000; Wang vd., 2014) gibi psikososyal değişkenlerle ilişkili birçok çalışmada etkin biçimde kullanılmıştır. Ölçek, bireyin sosyal destek algısının bu değişkenler üzerindeki etkisini belirlemede önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

ÇBASDÖ’nün geçerlik ve güvenilirliği, farklı yaş grupları, sosyoekonomik düzeyler ve kültürel bağlamlarda tekrar tekrar test edilmiş ve ölçeğin yapısal geçerlik değerlerinin yüksek olduğu görülmüştür (Eker vd., 2001; Stanley vd., 2017; Kong vd., 2015). Ayrıca, uyum iyiliği indekslerinin (CFI, TLI, RMSEA) uygun değerlerde bulunması, ölçeğin üç faktörlü yapısının farklı kültürlerde güçlü biçimde desteklendiğini göstermektedir (Adeosun vd., 2024; Nunes vd., 2017).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada yararlanılan anket, e-posta yoluyla çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, öncelikle tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma) kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizler aracılığıyla katılımcıların demografik özellikleri ile ÇBASDÖ’ye ilişkin genel ve alt boyut düzeyindeki puan dağılımları betimlenmiştir. Kolmogorov-Smirnov Normallik testi sonucunda, ölçek içerisindeki üç faktör ve tamamının ortalama puanlarının normal dağılıma uymadığı saptanmıştır ($p < 0,05$). Ölçek kapsamında yer alan puanların cinsiyet, medeni durum ve benzeri kategorik değişkenlere göre karşılaştırılmasında ikili gruplar için normal dağılım varsayımının sağlanmadığı durumlarda Mann-Whitney U ve üç ya da

daha fazla gruplarda ise Kruskal-Wallis H testleri tercih edilmiştir.

ÇBASDÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik analizleri çok düzeyli olarak yürütülmüştür. Öncelikle, iç tutarlılık analizi gerçekleştirilmiş ve ölçeğin genel Cronbach alfa katsayısı ile alt boyutlara ait katsayılar hesaplanmıştır. Güvenirlik için kabul edilebilir sınır $\alpha > 0,70$ olarak esas alınmıştır (Hair vd., 2010).

Ölçeğin yapı geçerliliği ise açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yoluyla test edilmiştir. ÇBASDÖ'nün üç faktörlü yapısına ilişkin uyum düzeyi şu uyum iyiliği indeksleri kullanılarak değerlendirilmiştir: Ki-kare/sd (< 5 kabul edilebilir), GFI ($> 0,85$), CFI ($> 0,95$), NFI ($> 0,90$) ve RMSEA ($< 0,08$) (Kartal ve Bardakçı, 2018: 70).

Tüm istatistiksel analizler IBM SPSS Statistics 23.0 ve IBM AMOS 23.0 yazılımları kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Araştırma Ölçeğinin Yapı Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Araştırma ölçeğinin yapı geçerliliğine ait bulgular iki başlık altında incelenmiştir

AFA Bulguları

Araştırmada kullanılan ÇBASDÖ için açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılarak yapı geçerliliği tespit edilmiştir.

Kartal ve Bardakçı (2018), AFA'nın, çok sayıda değişken arasındaki ilişkileri inceleyerek, bu değişkenlerin altında yatan daha az sayıda ve anlamlı gizil faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlayan bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir. Bu analiz, faktör yapısının belirlenmesi ve ölçekte yer alan maddelerin hangi faktörlerle ilişkili olduğunu saptamak için kullanılır. AFA, özellikle ölçek geliştirme çalışmalarında, ölçme aracının yapı geçerliliğini sağlamak ve maddelerin faktör yüklerini belirlemek için temel bir adımdır.

AFA'nın geçerli bir şekilde uygulanabilmesi için, veri setinin yeterli bir örneklem büyüklüğüne sahip olması ve verilerin analiz için uygunluk göstermesi gerekmektedir. Bu bağlamda, verilerin analiz için uygunluğunu değerlendirebilmek amacıyla "Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)" testi hesaplanmış ve "Bartlett Küresellik Testi" uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, KMO katsayısının 0,883 olduğu ve Bartlett Küresellik testi ise $X^2=1400,865$; $p=0,000 < 0,001$ olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, örneklem büyüklüğünün faktör analizi için "iyi" düzeyde yeterli olduğu ve verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluk taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonrasında, ölçeğin 12 maddeden oluşan faktör yapısını belirlemek amacıyla Temel Bileşenler Analizi (TBA) ve Varimaks Rotasyonu yöntemleri kullanılarak AFA yapılmıştır. Elde edilen bulgulara Tablo 1'de AFA sonrasında sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma ölçeğine ilişkin AFA sonuçları

Table 1. AFA results related to the research scale

Maddeler ve Boyutlar	Faktör Yük Değeri	Özdeğer	Varyans	Kümülatif Varyans
Arkadaş Desteği Boyutu				
“Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.”	0,912	6,322	52,683	52,683
“Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.”	0,866			
“Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.”	0,825			
“İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.”	0,801			
Aile Desteği Boyutu				
“İhtiyacım olan duygusal yardım ve desteği ailemden (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) alırım.”	0,882	1,709	14,243	66,926
“Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya çalışır.”	0,829			
“Sorunlarımı ailemle (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) konuşabilirim.”	0,796			
“Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.”	0,793			
Özel Bir Kişiden Alınan Destek Boyutu				
“Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.”	0,833	1,156	9,637	76,563
“Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.”	0,680			
“Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.”	0,649			

“Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.”	0,645			
---	-------	--	--	--

AFA sonrası oluşan yapıda faktörlerin sahip olduğu öz değer, en iyi yapının elde edilmesinde yararlanılan önemli bir kriterdir. 1’den büyük öz değere sahip olan faktörlerin ölçekte kalması daha uygun görülmektedir (Netemeyer vd., 2003). Tablo 1’de görüldüğü üzere, açıklayıcı faktör analizi sonucunda, kullanılan ÇBASDÖ için öz değeri 1’den büyük olan üç faktör (arkadaş desteği, aile desteği, özel bir kişiden alınan destek) ortaya çıkmıştır. Arkadaş desteği boyutunda yer alan maddelerin faktör yük değerleri (0,801)-(0,912) arasında bulunurken, aile desteği boyutunda (0,793)-(0,882) arasında ve özel bir kişiden alınan destek boyutunda ise (0,645)-(0,833) arasında yer almıştır. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, bütün maddelerin faktör yük değerlerinin yeterli seviyede olduğu görülmektedir (Comrey & Lee, 1992; akt.: Dede ve Yaman, 2008). Faktörlerin açıkladıkları varyans oranları arkadaş desteği boyutu için %52,683, aile desteği boyutu için %14,243 ve özel bir kişiden alınan destek boyutu için ise %9,637 şeklinde hesaplanmıştır. Elde edilen 12 madde

ve 3 faktörden oluşan yapının ise toplam varyansın %76,563’ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

DFA Bulguları

DFA daha önce belirlenmiş teorik bir yapının ampirik verilerle ne düzeyde örtüştüğünü test etmek amacıyla kullanılmaktadır (Bayram, 2013; Blunch, 2008). ÇBASDÖ için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, elde edilen modelin veri ile uyum düzeyinin oldukça yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Analiz sonucunda ulaşılan uyum iyiliği indeksleri sırasıyla; $\chi^2/sd = 1,963 (<3)$, GFI = 0,916 ($>0,90$), NFI = 0,932 ($>0,90$), CFI = 0,965 ($>0,95$) ve RMSEA = 0,078 ($<0,08$) olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin üç faktörlü yapısının veriyle istatistiksel olarak anlamlı ve kabul edilebilir bir uyum içinde olduğunu göstermektedir (Schumacker ve Lomax, 2004; Byrne, 2010; Kline, 2011). Maddelere ait elde edilen standart faktör yükü değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. DFA sonucunda ÇBASDÖ’nün maddelerine ait standart faktör yükleri
Table 2. Standard factor loadings for items in the ÇBASDÖ as a result of DFA

Maddeler ve Faktörler	F1	F2	F3
F1: Arkadaş Desteği Faktörü			
“Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.”	0,903		
“Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.”	0,870		
“Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.”	0,842		
“İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.”	0,799		
F2: Aile Desteği Faktörü			
“İhtiyacım olan duygusal yardım ve desteği ailemden (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) alırım.”		0,852	
“Ailem (annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya çalışır.”		0,718	
“Sorunlarımı ailemle (annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) konuşabilirim.”		0,812	
“Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.”		0,860	
F3: Özel Bir Kişiden Alınan Destek Faktörü			
“Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.”			0,426
“Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.”			0,754
“Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.”			0,936
“Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.”			0,916
Ortalama	4,154	5,035	4,600
Standart Sapma	1,855	1,724	1,506

Tablo 2’de sunulan bulgulara göre, her bir madde ilgili faktörü anlamlı düzeyde temsil etmektedir. Arkadaş desteği alt boyutundaki maddelerin faktör yükleri 0,799 ile 0,903 arasında değişmekte olup, bu grubun tamamının oldukça güçlü faktör yüklerine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, aile desteği faktörüne ait maddeler de yüksek faktör yükleriyle öne çıkmaktadır (0,718–0,860 aralığında). Her iki alt boyutun da faktör yüklerinin 0,70’in üzerinde olması, maddelerin alt boyutlarla yapısal olarak güçlü bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2010).

Özel bir kişiden alınan destek alt boyutuna ait maddeler arasında ise dikkat çeken bir bulgu, ilgili faktör içerisindeki ilk maddenin faktör yükünün görece düşük olmasıdır (0,426). Bununla birlikte, diğer üç maddenin faktör yükleri oldukça yüksektir (0,754–0,936 aralığında). Bu durum, bazı bireyler için “özel bir kişiden alınan destek” kavramının kültürel ya da bireysel farklılıklardan etkilenebileceğini düşündürmektedir. Yine de tüm maddelerin faktör yüklerinin istatistiksel olarak anlamlı olması, genel modelin geçerliliğini koruduğunu ortaya koymaktadır.

Faktörler arası karşılaştırmada, ortalama puanların sırasıyla aile desteği ($X=5,04$), özel kişi desteği ($X=4,60$) ve arkadaş desteği ($X=4,15$) olduğu görülmektedir. Bu dağılım, çalışmaya katılan bireylerin en yüksek sosyal destek algısını aileden aldıklarını, bunu sırasıyla özel kişilerden ve arkadaşlardan alınan desteğin takip ettiğini göstermektedir. Standart sapma değerlerinin (1,506–1,855 aralığında) düşük olmaması, bireyler arası sosyal destek algısında belirli düzeyde farklılıklar bulunduğuna işaret etmektedir.

Elde edilen DFA sonuçları doğrultusunda, ölçeğin üç faktörlü yapısının (aile, arkadaş ve özel kişi desteği) geçerli ve güvenilir biçimde ölçüm yaptığı söylenebilir. Ölçek, sosyal destek kaynaklarının farklı boyutlarını geçerli ve güvenilir şekilde ölçümleyebilecek psikometrik yeterliliğe sahiptir. Bu bulgular, daha önceki literatürde raporlanan faktör yapılarıyla da uyum göstermektedir (Zimet vd., 1988; Eker ve Akar, 1995; Stanley vd., 2017).

Araştırma Ölçeğinin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Araştırmada kullanılan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin güvenilirliğinin değerlendirilmesi, ölçeğin geçerli sonuçlar üretme yeterliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, ölçek maddelerinin içsel tutarlılığını belirlemek amacıyla psikometri alanında yaygın olarak kullanılan Cronbach Alfa (α) katsayısı hesaplanmıştır (DeVellis, 2021). Hem ölçeğin genel yapısı hem de alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik analizlerine ait sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırma ölçeği ve alt boyutlarına ait Cronbach α katsayıları

Table 3. Cronbach's α coefficients for the research scale and its sub-dimensions

Faktör Grupları	Madde Sayısı	Cronbach α Değeri
Arkadaş Desteği	4	0,913
Aile Desteği	4	0,891
Özel Bir Kişiden Alınan Destek	4	0,846
Ölçeğin Tamamı	12	0,914

Tablo 3 incelendiğinde, ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach α katsayısının 0,914 olduğu görülmektedir. Alt boyutlara ait değerler sırasıyla; arkadaş desteği için 0,913, aile desteği için 0,891 ve özel bir kişiden alınan destek boyutu için 0,846 olarak hesaplanmıştır. Tavşancıl'a (2010, s. 29) göre, 0,80 ve üzerindeki alfa katsayıları, ölçüm aracının yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Elde edilen tüm katsayılar, güvenilirlik açısından kabul edilen eşik değer olan 0,80'in üzerinde bulunmuştur. Bu bulgular doğrultusunda, hem ölçeğin bütününe hem de her bir alt boyuta ilişkin güvenilirlik düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

Bu bağlamda, ÇBASDÖ'nün araştırma örnekleminde güvenilir sonuçlar verdiği söylenebilir.

Demografik Bulgular

Tablo 4'te çalışmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Katılımcıların; Araştırmaya toplam 160 meslek mensubu katılmıştır. Katılımcıların %69,4'ü erkek ($n=111$), %30,6'sı kadın ($n=49$) olup, cinsiyet açısından erkek katılımcıların sayısal üstünlüğü dikkat çekmektedir. Yaş dağılımı incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğu 28-37 yaş aralığında yer almakta (%39,4; $n=63$). Bunu sırasıyla 38-47 yaş aralığı (%31,9; $n=51$), 48-57 yaş aralığı (%18,1; $n=29$), 18-27 yaş grubu (%7,5; $n=12$) ve 58 yaş üzeri bireyler (%3,1; $n=5$) takip etmektedir.

Eğitim düzeylerine bakıldığında, katılımcıların %68,1'i lisans ($n=109$) ve %31,9'u lisansüstü ($n=51$) eğitime sahiptir. Bu durum, katılımcıların büyük çoğunluğunun üniversite mezunu olduğunu ve ileri düzey akademik yeterliliğe sahip önemli bir grubun da araştırmada yer aldığını göstermektedir.

Medeni durum açısından katılımcıların %71,3'ü evli ($n=114$), %25,6'sı bekâr ($n=41$) ve %3,1'i boşanmış ya da dul ($n=5$) olarak beyan edilmiştir. Çocuk sahibi olup olmadıkları sorulduğunda, %70'i çocuk sahibi olduğunu belirtmiş ($n=112$), %30'u ise çocuğu olmadığını ifade etmiştir ($n=48$).

Aylık gelir dağılımında, katılımcıların %35,6'sı 30.001-59.999 TL aralığında gelir elde ettiğini belirtmiştir ($n=57$). Bu gruba sırasıyla 60.000-89.999 TL gelir düzeyine sahip olanlar (%24,4; $n=39$), 90.000 TL ve üzeri gelir beyan edenler (%22,5; $n=36$) ve 30.000 TL ve altı gelir grubunda yer alanlar (%17,5; $n=28$) takip etmektedir.

Unvan dağılımında katılımcıların büyük çoğunluğunu Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) oluşturmaktadır (%96,9; $n=155$), Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanına sahip katılımcı oranı ise %3,1 ($n=5$) düzeyindedir. Bu dağılım, meslek camiasında SMMM unvanlı kişilerin ağırlığını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların meslek mensubu olarak çalışma süreleri incelendiğinde, %45'i 10 yıldan fazla süredir bu alanda çalıştığını belirtmiştir ($n=72$). Diğer gruplar arasında 6-10 yıl çalışanlar %28,7 ($n=46$), 1-5 yıl çalışanlar ise %26,3 ($n=42$) oranındadır. Bu veriler, araştırma grubunun önemli bir kısmının mesleki deneyim açısından yüksek birikime sahip olduğunu göstermektedir.

Son olarak, katılımcıların meslek dışında herhangi bir işte çalışıp çalışmadıkları sorusuna %59,4'ü evet ($n=95$), %40,6'sı ise hayır ($n=65$) yanıtını vermiştir. Bu sonuç, muhasebe meslek mensuplarının önemli bir bölümünün geçmişte ya da hâlen farklı iş kollarında da deneyim kazandığını göstermektedir.

Tablo 4. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar**Table 4.** Results regarding the demographic characteristics of participants

Değişkenler		N	Yüzde %	Değişkenler		N	Yüzde %
Cinsiyet	Erkek	111	69,4	Çocuğunuz Var Mı?	Evet	112	70,00
	Kadın	49	30,6		Hayır	48	30,00
	Genel Toplam	160	100,0		Genel Toplam	160	100,0
Yaş	18-27 yaş	12	7,5	Aylık Geliriniz	30000 TL ve altı	28	17,5
	28-37 yaş	63	39,4		30001-59999 TL	57	35,6
	38-47 yaş	51	31,9		60000-89999 TL	39	24,4
	48-57 yaş	29	18,1		90000 TL ve üzeri	36	22,5
	58 ve üstü	5	3,1		Genel Toplam	160	100,0
	Genel Toplam	160	100,0		Genel Toplam	160	100,0
Eğitim Durumu	Lisans	109	68,1	Unvanınız	SMMM	155	96,9
	Lisansüstü	51	31,9		YMM	5	3,1
	Genel Toplam	160	100,0		Genel Toplam	160	100,0
Medeni Hal	Evli	114	71,3	Meslek Olarak Çalışma Süresi	1-5 yıl	42	26,3
	Bekâr	41	25,6		6-10 yıl	46	28,7
	Boşanmış/Dul	5	3,1		10 yıldan fazla	72	45,0
	Genel Toplam	160	100,0		Genel Toplam	160	100,0
	Medeni Hal			Mesleğiniz Dışında Bir İşte Çalıştınız Mı?	Evet	95	59,4
					Hayır	65	40,6
					Genel Toplam	160	100,0

Çeşitli Değişkenler Açısından Anlamlılık Analizlerine İlişkin Bulgular

Çalışma kullanılan verilerinin normalliğini tespit edebilmek için Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

yapılarak faktörlere ilişkin ortalama puanlar ile varyasyon katsayıları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçları**Table 5.** Kolmogorov-Smirnov normality test results

Faktör Grupları	n	Ortalama	Standart Sapma	Varyasyon Katsayısı	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	
							Test İstatistiği	P
Aile Desteği	160	5,035	1,724	%34	-0,744	-0,440	0,142	0,000
Arkadaş Desteği	160	4,154	1,855	%45	-0,029	-1,089	0,090	0,003
Özel Bir Kişiden Alınan Destek	160	4,600	1,506	%33	-0,331	-0,620	0,105	0,000

Analiz verilerinin Likert ölçek tipi verilerinin normal dağılım göstermesi için, basıklık katsayısının ± 2 aralığında ve çarpıklık katsayısının ise ± 1 aralığında olması gerekmektedir. (Tabachnick ve Fidell 2007; akt.: Günel, 2025: 246). Tablo 5'te, ÇBASDÖ de yer alan üç boyuta ait çarpıklık katsayı değerinin ± 1 aralığında ve basıklık katsayı değerlerinin ise ± 2 aralığında olduğu görülmektedir. Normallik varsayımının sağlanabilmesi için bir diğer önemli kriter, varyasyon katsayılarının %33'den daha düşük olmasıdır (Oğuz ve Karakayacı, 2017: 183; akt.: Günel, 2024: 487). Ancak, ölçeğin tüm boyutlarında bu değerin %33 ve daha büyük olduğu tespit edilmiştir. Kolmogorov-Smirnov Testi sonuçları, tüm faktörlerin ortalama puanlarının normal dağılım göstermediğini ortaya koymuştur ($p < 0,05$). Bu doğrultuda, araştırmanın sonraki aşamalarında nonparametrik istatistiksel yöntemlerin kullanılması uygun

bulunmuştur. İkili gruplar arasındaki istatistiksel farklılıkların belirlenmesinde Mann-Whitney U Testi, ikiden fazla grup arasındaki farklılıkların analizinde ise Kruskal-Wallis H Testi tercih edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin, ÇBASDÖ'nün alt boyutlarında (arkadaş desteği, aile desteği, özel bir kişiden alınan destek) yer alan ifadelerle katılım düzeylerinin, cinsiyet, eğitim durumu, çocuk sahipliği, unvan ve farklı bir işte çalışma değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığı, Mann-Whitney U testi ile değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

ÇBASDÖ için bulunan tüm boyutlara ilişkin katılımcıların verdikleri cevapların ortalama puanları, kişilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p > 0,05$).

Tablo 6. Eğitim durumu değişkenine göre Mann-Whitney U Testi sonuçları**Table 6. Mann-Whitney U Test results according to educational status variable**

Değişkenler	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U Değeri	p
Aile Desteği	Lisans	109	72,97	7953,50	1958,5	0,003
	Lisansüstü	51	96,60	4926,50		
Arkadaş Desteği	Lisans	109	74,47	8117,00	2122	0,016
	Lisansüstü	51	93,39	4763,00		
Özel Bir Kişiden Alınan Destek	Lisans	109	75,83	8265,00	2270	0,061
	Lisansüstü	51	90,49	4615,00		

Tablo 6 incelendiğinde, ÇBASDÖ de aile desteği ve arkadaş desteği alt boyutlarının ortalama puanlarının, katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < 0,05$). Ayrıca hem aile desteği boyutunda hem de arkadaş desteği boyutunda lisansüstü eğitime sahip kişilerin lisans düzeyinde eğitime sahip kişilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

ÇBASDÖ de bulunan tüm boyutlara ilişkin katılımcıların verdikleri cevapların ortalama puanlarının, kişilerin çocuk sahibi olup olmamalarına, unvanlarına (SMMM, YMM) ve daha önce mesleklerinin dışında farklı bir işte çalışıp

çalışmamalarına göre anlamlı bir farklılık sergilemediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p > 0,05$).

Çalışmaya katılan kişilerin araştırma ölçeğinin alt boyutlarında (arkadaş desteği, aile desteği, özel bir kişiden alınan destek) yer alan ifadelerle katılım düzeylerinin yaş, medeni durum, aylık gelir ve meslek mensubu olarak çalışma süresi değişkenleri bakımından anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı Kruskal Wallis H testiyle incelenerek aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

ÇBASDÖ de yer alan tüm boyutlara ilişkin katılımcıların verdikleri cevapların ortalama puanlarının kişilerin yaş değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık sergilemediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 7. Medeni durum değişkenine göre Kruskal-Wallis H Testi sonuçları**Table 7. Kruskal-Wallis H Test results according to marital status variable**

Faktör Grupları	Medeni Durum Grupları	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p
Aile Desteği	Evli	114	87,67	11,553	2	0,003
	Bekâr	41	66,10			
	Boşanmış/Dul	5	35,20			
Arkadaş Desteği	Evli	114	78,30	1,394	2	0,498
	Bekâr	41	87,62			
	Boşanmış/Dul	5	72,20			
Özel Bir Kişiden Alınan Destek	Evli	114	81,04	1,563	2	0,458
	Bekâr	41	82,07			
	Boşanmış/Dul	5	55,20			

Tablo 8. Aylık Gelir Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları**Table 8. Kruskal-Wallis H Test Results According to Monthly Income Variable**

Faktör Grupları	Aylık Gelir Grupları	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p
Aile Desteği	30000 TL ve altı	28	66,55	13,936	3	0,003
	30001-59999 TL arası	57	68,52			
	60000-89999 TL arası	39	91,87			
	90000 TL ve üzeri	36	98,00			
Arkadaş Desteği	30000 TL ve altı	28	84,70	2,875	3	0,411
	30001-59999 TL arası	57	72,25			
	60000-89999 TL arası	39	84,04			
	90000 TL ve üzeri	36	86,46			
Özel Bir Kişiden Alınan Destek	30000 TL ve altı	28	79,00	3,506	3	0,320
	30001-59999 TL arası	57	72,29			
	60000-89999 TL arası	39	86,15			
	90000 TL ve üzeri	36	88,54			

Tablo 7’de görüldüğü üzere, ÇBASDÖ de arkadaş desteği ve özel bir kişiden alınan destek alt boyutlarında ortalama puanların, kişilerin medeni durumları açısından anlamlı bir farklılık sergilemediği ($p>0,05$), aile desteği bakımından ise anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Ayrıca aile desteği boyutunda, evlilerin bekâr veya boşanmış/dul olan kişilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum evli kişilerin aile desteğine verdiği önemi ve ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Tablo 8’de görüldüğü üzere, ÇBASDÖ de arkadaş desteği ve özel bir kişiden alınan destek alt boyutlarında ortalama puanların, kişilerin aylık gelir durumları bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$), ancak aile desteği alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Aile desteği boyutunda, “90.000 TL ve üzeri aylık gelire sahip olan kişilerin” 90.000 TL’den az aylık geliri olan kişilere göre ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gelir seviyesi yüksek olan kişilerde aile desteği beklentisinin ön plana çıktığı görülmektedir.

ÇBASDÖ de yer alan tüm boyutlara ilişkin katılımcıların verdikleri cevapların ortalama puanları, Kişilerin meslek mensubu olarak çalışma süresi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Sonuç

Bu araştırma, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin (ÇBASDÖ) muhasebe meslek mensupları üzerinde psikometrik geçerlik ve güvenilirliğini test etmek ve söz konusu bireylerin sosyal destek algısının demografik değişkenlere göre nasıl farklılaştığını incelemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular, ÇBASDÖ’nün muhasebe meslek mensuplarından oluşan örneklem üzerinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında, literatürde belirtilen Eker vd., (2001) çalışmalarında ölçeğin faktör yapısının farklı gruplara genellenebilirliği vurgusu ile de araştırma sonucu uyumludur. Ayrıca Bayram vd., (2025) çalışmalarındaki farklı bir grup (Türk yaşlı yetişkinler) üzerinde de güvenilir ve geçerli sonuçlar verdiği tespit ile de yine araştırma sonucunun uyumlu olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç boyutlu yapısının (arkadaş desteği, aile desteği ve özel bir kişiden alınan destek) örneklem verisiyle tutarlı olduğu belirlenmiş; varyansın yaklaşık %77’sinin bu üç faktör tarafından açıklandığı tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları da elde edilen yapının ampirik veri ile kabul edilebilir bir uyum sağladığını göstermektedir. Uyum iyiliği indekslerinin kabul edilebilir düzeylerin üzerinde olması ($\chi^2/sd = 1,963$; GFI = 0,916; NFI = 0,932; CFI = 0,965; RMSEA = 0,078) ölçeğin yapısal geçerliliğini desteklemektedir.

Ölçeğin tümü ve alt boyutları için hesaplanan Cronbach alfa değerlerinin 0,846 ile 0,914 arasında değişmesi, ÇBASDÖ’nün bu meslek grubunda yüksek iç tutarlılık düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, ölçeğin yalnızca genel geçer yapısını değil, alt boyutlarının bağımsız olarak da güvenilir biçimde kullanılabileceğini ortaya koymaktadır.

Demografik değişkenlere ilişkin analizlerde; cinsiyet, yaş, çocuk sahibi olma, unvan, çalışma süresi ve meslek dışı çalışma gibi değişkenlere göre sosyal destek algısında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu sonuçlar literatürde belirtilen Yıldırım ve Arslan’ın araştırmalarındaki cinsiyet bağlamındaki biçimsel değişmezlik ile de uyumludur. Buna karşılık, eğitim düzeyi, medeni durum ve gelir düzeyi değişkenleri açısından anlamlı farklar tespit edilmiştir.

Lisansüstü eğitime sahip kişilerin hem aile desteği boyutunu hem de arkadaş desteği boyutunu lisans düzeyinde eğitime sahip katılımcılara göre daha fazla önemsedikleri belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, eğitim seviyesi yükseldikçe aile ve arkadaş desteği boyutunun önemli hale geldiği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların verdikleri cevapların medeni durum değişkenine göre aile desteği boyutunda farklılaştığı saptanmıştır. Evlilerin aile desteği boyutunu evli olmayan (bekâr veya boşanmış/dul) katılımcılara göre daha fazla önemsedikleri ve bekledikleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, aile bağlarının sosyal destek sisteminde merkezi bir rol oynadığını göstermektedir.

Katılımcıların verdikleri cevapların aylık gelir değişkenine göre aile desteği boyutunda farklılaştığı belirlenmiştir. Aylık geliri 90.000 TL ve üzeri olan kişilerin aile desteği boyutunu aylık geliri 90.000 TL’den az olan kişilere göre daha fazla önemsedikleri tespit edilmiştir. Aylık gelir düzeyine ilişkin bulgular da yüksek gelir grubunda yer alan bireylerin daha yüksek aile desteği algısına sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Tüm bu sonuçlar bir arada değerlendirildiğinde, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin muhasebe meslek mensuplarına özgü psikometrik özellikleri taşıdığı, bu grup üzerinde geçerli ve güvenilir sonuçlar verdiği ve demografik değişkenler temelinde anlamlı farklar üretmeye elverişli bir araç olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, ÇBASDÖ’nün sadece akademik araştırmalarda değil, mesleki rehberlik, psiko-sosyal destek ve çalışan refahını izleme amaçlı uygulamalarda da kullanılabilirliği oldukça yüksektir.

Kaynaklar

- Adeosun, I. I., Obindo, J. T., & Omigbodun, O. O. (2024). Psychometric evaluation of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support among medical students in Nigeria. *BMC Psychology*, 12, 124. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02823-9>
- Bayram, N. (2013). Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Amos Uygulamaları. 2. Baskı. İstanbul: Ezgi Kitabevi.
- Bayram, S., vd. (2025). “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlanması ve Türk Yaşlı Erişkinlerde Metodolojik Uygunluğunun İncelenmesi”, *Sosyal Sağlık Dergisi*, 5(1), 33-47.
- Blunch, N. J. (2008). Introduction to structural equation modelling using SPSS and AMOS. ABD: Sage Publications Ltd.
- Byrne, B. M. (2010). Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications and Programming. Second Edition. New Jersey: Routledge.
- Canty-Mitchell, J., & Zimet, G. D. (2000). Psychometric properties of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support in urban adolescents. *American Journal*

- of Community Psychology, 28(3), 391–400. <https://doi.org/10.1023/A:1005109522457>
- Chou, K. L. (2000). Assessing Chinese adolescents' social support: The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Personality and Individual Differences*, 28(2), 299–307. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(99\)00098-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(99)00098-7)
- Cobb S (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosom Med* 38:300-314.
- Cohen S, Wills TA (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychol Bull*, 98:310-357.
- Çakır Y., Palabıyıkoglu R. (1997). Gençlerde sosyal destek- çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Kriz Dergisi* 5(1): 15-24.
- Dede, Y. & Yaman, S. (2008). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, Cilt 2, Sayı 1, 19-37.
- Devellis, R. F. (2021). Ölçek geliştirme: Kuram ve uygulamalar (çev: Tarık Totan) (3. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34, 45-55.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yaldız, H. (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17–25.
- Esmek M. Psikiyatri servisinde yatan şizofren hastaların sosyal destek ve stresle baş etme düzeylerinin belirlenmesi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Konya: Selçuk Üniversitesini Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2006
- Florian, V., Mikulincer, M. ve Taubman, O. (1995). Does hardness contribute to mental health during a stressful real life situation? The roles of appraisal and coping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68 (4), 687-695.
- Folkman, S. ve Lazarus, R. S. (1984). Stress, appraisal, and coping. New York: Springer Publishing.
- García, F. E., Barraza-Peña, C. G., Włodarczyk, A., Alvear-Carrasco, M., & Reyes-Reyes, A. (2018). Psychometric properties of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support in Chilean older adults. *Frontiers in Psychology*, 9, 1–10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02777>
- Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği, *Türk Psikiyatri Dergisi* 2001; 12(1):17-25
- Gözüm S, Aksayan S. (1999). Öz Etkililik- Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe Formunun Güvenirlik ve Geçerliliği. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2(1): 21-34.
- Gözüm S. (1999). Öz Etkililik- Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe Formunun Yapı Geçerliliği: Öz-Etkililik-Yeterlik ile Stresle Başa Çıkma Arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2(1):35-43.
- Güdek K (1999). Çocuklarda görülen kanserlerin tedavisinde aile ve akraba destekleri öneminin tıbbi sosyal çalışma yönünden araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, T. C. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Prevanatif Onkoloji Anabilim Dalı Psiko-Sosyal Onkoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 72-80.
- Günel, Y. (2024). Satın Alma Sürecinde Sosyal Medyanın Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 473-501.
- Günel, Y. (2025). TR72 Bölgesinde Hizmet Veren Kamu Personellerinin İslami Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Fiscoeconomia*, 9(1), 235-256. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1508314>
- Hair, J. F., Black, W. C., Anderson, R. E., ve Babin, B. J. (2010). *Multivariate data analysis*, Seventh Edition. New Jersey: Prentice Hall.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler (23. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kartal, M., & Bardakçı, S. (2018). SPSS ve AMOS Uygulamalı Örneklerle Güvenirlik ve Geçerlilik Analizleri. Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- Kazarian, S. S., & McCabe, S. B. (1991). Dimensions of social support in the MSPSS: Factor structure, reliability, and theoretical implications. *Journal of Community Psychology*, 19(2), 150–160. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(199104\)19:2<150::AID-JCOP2290190206>3.0.CO;2-J](https://doi.org/10.1002/1520-6629(199104)19:2<150::AID-JCOP2290190206>3.0.CO;2-J)
- Kılıç, G., (2018), “Yaşlı Hastalara Evde Bakım Veren Bireylerin Sosyal Destek Algıları, Bakım Yükleri ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”, Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, YL Tezi. Şanlıurfa.
- Kısakürek MM, Demir M, Arslan Ö (2023) An Assessment On The Role Of Accounting Science In Ensuring Of Social Justice, *Journal of Economics and Administrative Sciences*, 25(1): 39-50.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Third Edition, New York: The Guilford Press.
- Kobasa, S. (1979). Stressful life events, personality and health: An inquiry into hardness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 1-11
- Kobasa, S. ve Puccetti, M. C. (1983). Personality and social resources in stress resistance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45 (4), 839-850
- Kong, F., Zhao, J., & You, X. (2015). Social support mediates the impact of self-esteem on subjective well-being of Chinese university students. *Social Indicators Research*, 123, 113–128. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0724-6>
- Mark, B. A. & Wan, T.T.H (2005). Testing measurement equivalence in a patient satisfaction instrument. *Western Journal of Nursing Research*, 27 (6), 772-787.
- Netemeyer, R, G., Bearden, W. O. & Sharma, S. (2003). *Scaling procedures: Issues and applications*. California: Sage Publications.
- Nunes, D. P., Dourado, M. C. N., & Santos, R. L. (2017). Psychometric properties of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support in Brazilian workers. *Trends in Psychiatry and Psychotherapy*, 39(4), 248–256. <https://doi.org/10.1590/2237-6089-2016-0063>
- Okyavuz ÜH (1999). Sağlık Psikolojisi. 1. Basım, Türk Psikologlar Derneği Yayınları No: 19, Ankara, 79-100

- Patterson, J. M. (1992). Promoting resilience in families experiencing stress. *Pediatric Clinics of North America*, 42, 47-63.
- Pengilly, J. W. & Dowd, E. T. (2000). Hardiness and social support as moderators of stress. *Journal of Clinical Psychology*, 56 (6), 813-820.
- Pengilly, J. W. (1997). Hardiness and social support as moderators of stress in college students. Doctor of Philosophy, Kent State University, Ohio.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2004). *A Beginner's guide to structural equation modelling*. Second Edition. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sorias O (1988a). Sosyal destekler ve ruh sağlığı. *Ege Üniv. Tıp Fakültesi Derg.* 27(1): 359-363.
- Sorias O (1988b). Sosyal destek kavramı. *Ege Üniv. Tıp Fak Derg.* 27 (1) :353-357.
- Stanley, M. A., Beck, J. G., & Zebb, B. J. (2017). Psychometric properties of the MSPSS in a sample of older adults. *Journal of Anxiety Disorders*, 22(2), 224–232.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*, Boston MA: Allyn & Bacon, (Hale, I. (2015). Ergenler için oyun bağımlılığı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Elementary Education Online*, 14, 2; 874-884).
- Tavşancıl, E. (2010). Tutulumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi (4. Baskı). Nobel Basım Yayın, Ankara.
- Valente T, Hoffman BR, Ritt-olson A et al. (2003). Effects of social- network method for group assignment strategies on peer-led tobacco prevention programs in schools. *American Journal of Public Health* 93 (11): 1837-1843.
- Wallace, K.A, Bisconti, T. L. & Bergeman, C. S. (2001). The mediational effect of hardiness on social support and optimal outcomes in later life. *Basic and Applied Social Psychology*, 23 (4).
- Wiebe, D. (1991). Hardiness and stress moderation: A test of proposed mechanisms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60 (1), 89-99.
- Yıldırım, M., & Arslan, E. (2024). “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Ölçüm Değişmezliği”, *EKEV Akademi Dergisi*(99), 274-288.
- Yıldız, N. ve Bircan, H. (2012). *Uygulamalı istatistik*. Ankara: Sage Yayıncılık.
- Zimet GD, Dahlem NW, Zimet SG ve ark. (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *J Pers Assess*, 52:30-41.